

KREDARICA

BILTEN DRUŠTVA SLOVENCEV V NOVEM SADU

Letnik II številka 8.

WWW.KREDARICA.S5.COM

Novi Sad, december 2002.

PLAN AKTIVNOSTI IN FINANČNI PLAN ZA LETO 2003

Na svoji seji Izvršnega odbora Društva Slovencev »Kredarica« 18.novembra leta 2002, je obravnaval letni plan aktivnosti in potreb in sprejel naslednje:

Društvo postaja vsak dan vse bolj številčno in nas je na današnji dan uradno prijavljenih preko 500 članov;

Za učenje slovenskega jezika je uradno prijavljeno okoli 75 kandidatov, ki aktivno obiskujejo tečaj, pričakujemo tudi novo prijavljene;

Kot celota se sestajamo vsak prvi petek v mesecu v dvorani »Radniškega doma« in tam organiziramo naše kulturne in javne prireditve;

Za redno dejavnost imamo stalni poslovni prostor v Futoški ulici št. 12 (cca 26 m²);

Prostor v Futoški ulici je postal klub Slovencev v katerem organiziramo dnevno kulturno in drugo dejavnost in druženje (administracijo, tečaje, knjižnico, spremljanje slovenskih časopisov, pevske, plesne in glazbene vaje).

A. Stroški za tekoče poslovanje:

1. zakupnina prostora in ostali stroški najema prostora	1.120,-
- tekoče vzdrževanje	120,-
- elektrika in gretje	360,-
- telefon	300,-

Skupni stroški bivanja v Evrih: 1.900,-

Stroški poslovanja:

2. Stroški tajnika	600,-
3. Stroški snajenja kluba	120,-
4. Službena potovanja (Bg)+(2x75+50)Lj 400,-	20x10
5. Stroški dvorane »Radniškega doma« (10x40)	400,-
6. Izdaja časopisa »Kredarica« (delno) 400,-	
7. Nepredvideno (pisarniški in drugi stroški) 120,-	

Skupaj stroški poslovanja v Evrih: 2.040,-

Skupaj Evrov: 3.940,-
(cca 902.260,- SIT)

B. Stroški za kulturne dejavnosti

- gledališke predstave učencev naše šole	180,-
- proslava kulturnega praznika v februarju (II)	100,-
- dve prireditvi posvečeni slovenskim pisateljem (IV in X)	270,-
- ustanavljanje zabavno-glasbenega orkestra (I...VI)	220,-
- vodenje pevskega zbora (I...XII)	550,-
- povečanje vsebine časopisa s prilogami iz kulture (4x)	150,-
- nakup kaset, CD-jev (zgoščenk) in video kaset	120,-

Skupaj za kulturne dejavnosti v Evrih: 1.590,

(cca 364.100.-SIT)

Vse skupaj v Evrih 5.530,-
(cca 1.266.360,-SIT)

Finančna konstrukcija:

Ministrstvo za kulturo (Kulturne dejavnosti): 786,-Ministrstvo za zunanje zadeve (Tekoče poslovanje): 1.981,-Ministrstvo za zunanje zadeve (Kulturne dejavnosti): 125,-Sekretariat APV za nacionalne manjšine in drugi: 636,-Lastna sredstva (članarina): 2.002,-

Skupaj Evrov: 5.530,-
(cca 1.266.360,-SIT)

Sestavil:

Dipl.ing. Albert Kužner
predsednik Izvršnega odbora

VSEM ČLANOM IN PRIJATELJEM DRUŠTVA SLOVENCEV »KREDARICA« V NOVEM SADU

**ŽELIMO SREČNE BOŽIČNE PRAZNIKE,
VESELO, ZDRAVO IN USPEŠNO**

NOVO 2003. LETO

Izvršni odbor DS »Kredarica«
in Uredniški odbor Biltena

Poletno gledališče Studenec pri Domžalah

MARTIN KRPAN

Po delu Frana Levstika, dramatizacija Jožeta Humerja

Meseca julija, ko sem bila v Sloveniji na obisku pri sorodnikih, sem imela izredno priložnost videti predstavo »Martin Krpan« na Studencu pri Domžalah.

Povest Frana Levstika je bila zelo dobro uprizorjena na odru poletnega gledališča na Studencu.

II Kulturni poletni festival Studenec je prinesel raznovrstne in zanimive kulturne prireditve. Sodelovali so Ljubljanski madrigalisti s celovečernim koncertom v cerkvi Sv. Lenarta na Krtini (24.maj). Sledil je umetniški večer: Silvo Teršek z gosti (7. junij), 14. junija so nastopili Vlado Kreslin, Beltinška banda in glasbena skupina »Katice«. Na festivalu je bila uvrščena tudi znana opereta »Vesela vdova« Franceta Leharta v izvedbi SNG Opere in baleta iz Ljubljane (22. junij) in 19. julija je nastopala domača gledališka skupina z izvedbo »Martina Krpana«. 31. avgusta je bil jubilejni mednarodni koncert. Glasba treh dežel in nastopili so priznani glasbeniki ter pevci iz Avstrije, Italije in Slovenije. 28. septembra pa sta se na razstavnem prostoru KD Miran Jarc Škocjan na Studencu predstavila mlada likovna ustvarjalca Matjaž STRAŽAR in Irena KAZAZIČ iz Ljubljane in Kulturni poletni festival je zaključila razstava akademskega kiparja in slikarja JOŽETA TONIGA in slikarja JANEZA PRAPROTNIKA.

Levstikovega Martina Krpana je nanovo dramatisiral Jože HUMER. Pri krstni izvedbi je sodelovalo preko osemdeset igralcev, glasbenikov, pevcev, plesalcev in statistov.

Poseben čar predstavi so dali konji in konjeniki, ki so bili del same predstave. Uprizoritev je bila posvečena 170. obletnici rojstva Frana Levstika.

Vsak od nas pozna ljubo zgodbo o Martinu Krpanu, velikem malem človeku in njegovem znamenitem opravi na cesarskem Dunaju.

Povest o Martinu Krpanu z Vrha pri Sveti Trojici na Notranjskem je pred stotriin-tridesetimi leti napisal slovenski pesnik, pisatelj, kritik in jezikoslovec Fran Levstik. Z njo je hotel ponuditi tedanjim bralcem in tudi pisateljem zgled ljudske povesti, ki naj bo po snovi domača, izvirna, napisana v duhu preproste slovenskega človeka in z umetniškim okusom.

Pisatelj Fran Levstik je s povestjo o Martinu Krpanu postavil mejnik v slovenski književnosti, saj se je šele z njo začelo slovensko umetno pripovedništvo.

Svojo zgodbo o Martinu Krpanu je Levstik postavil deloma v domači kmetiško-tovorniški svet na Notranjsko, deloma v kmetiško-demokratsko pojmovani dvorni svet na Dunaj.

Za snov povesti je izbral pripovedko iz tovarniškega izročila o boju med preprostim, toda prebrisanim človekom in orožja vajenim plemičem velikanom, ki iziva na boj.

Gospodarsko-pravna podloga je zgodovina kmečkega tovarjenja soli in kupčevanja z njo. Krpan v povesti tihotapi sol iz tedaj beneškega Kopra; ta je bila cenejša kot neprepovedana avstrijska iz tržaške okolice. Sol je bila v preteklosti Slovencem najpomembnejši predmet kmečkega trgovanja in zelo važna sestavina gospodarstva. Za vsako nedovoljeno prenašanje soli so bile stroge kazni. Finančni nadzorniki so na hitrih konjih po rednih in tihotapskih poteh pregledovali potrdila o poravnanih obveznostih in preganjali tihotape.

Ilustracija: Hinko Smreka

Kot vsaka velika umetnina tudi Krpan lahko prehaja nehote in morda nezavedno iz svoje naivnosti v ljudski in narodni simbol, ko ljudski duh v nji »izpoveduje zavest o svoji usodi na tem svetu in svojo trdo preizkušano vero v višjo pravičnost. Predstavljen mu je cesar, pri katerem le zaradi takih, kakršen je minister Gregor, še ne more do svoje pravice, a nekoč bo prišel do nje, kakor je prišel Krpan do svojega pisma za angleško sol«.

Zgodba o Martinu Krpanu ima tudi konkreten politični simbol: ironijo na dogodek 1848. leta in na ravnanje dvora z južnimi Slovani.

V cesaričinem ravnanju s Krpanom in v poravnavi računov se lahko opazi nehvaležnost avstrijske vladarske hiše in avstrijskih vlad do slovenskega naroda.

Martin Krpan predstavlja simbol slovenskega naroda (v srbski ljudski epiki je to Kraljević Marko), ki se ga radi spomnijo, kadar jim je treba njegove moči, kadar pa se je treba izkazati hvaležnega, iščejo vse-mogočih pretvez.

Krpan je pripravljen pomagati cesarju v stiski. Pripravlja tudi primerno orožje za boj z Brdavsom. Krpan dobi plačilo za uslugo. Zanimiv je tudi obračun z nasprotniki na dvoru.

Dandanes je zgodba o Martinu Krpanu, ki je nastala po ljudskih pripovedkah o boju pred preprostim, pogumnim velikanom iz

ljudstva in tujim plemiškim nasilnikom, prava ljudska pripoved, ki s svojimi folklornimi posebnostmi in preprostim sporočilom privlači predvsem mlade bralce.

Dramska pripovedka v petih dejanjih »Martin Krpan«, ki jo je napisal Fran Govekar, glasbo pa zložil GUSTAV ADOLF CINER, je imela premiero v Ljubljani 6. januarja 1905.

-Gledališka predstava poletnega gledališča je bil širokopotezen in bogato zaokrožen umetniški dogodek.

Povesti so avtorji, kot pravi Jože Humer dodali »drobce življenja, ki brbota okrog nje«. Dodali so drobce iz otroškega sveta, veselje, igre, petje, ples, kočije in konje brez katerih Martinove zgodbe ne bi bilo. Režiser Alojz Stražar je s sodelavci naredil res zanimivo in spektakularno predstavo.

Vsi igralci, ki so nastopili v predstavi, se z gledališčem ukvarjajo le priložnostno in ljubiteljsko. V gledališču nastopajo tudi imenitni poklicni igralci.

V prelepem okolju in živopisni naravi julijske poletne noči, je bilo gledališče polno nasmejanih in zadovoljnih obrazov.

Zdenka Lukan

OD 11. DO 17. NOVEMBRA V BEOGRADU

NA SEJMU POHIŠTVA DELALE ŠTIRI ČLANICE »KREDARICE«

Sejem pohištva je trajal od 11. do 17. novembra v Beogradu. V okviru sodelovanja Gospodarske zbornice Slovenije z Društvom Slovencev »Kredarica« v Novem Sadu, so že šestič angažirane tudi članice našega Društva. Tako so na stojnicah Slovenije delale Dubravka Tomov, Ivana Pavlič, Mirjana Skokandić in Majda Tot-Arvai.

Sejem je bil zelo obiskan in osebno smo bile zelo zaposlene, z našim delom pa je bil zadovoljen gospod Matjaž Rovin, predstavnik Gospodarske zbornice Slovenije, kot tudi ostali razstavjalci na sejmu.

Upamo, da se bo sodelovanje med Gospodarsko zbornico Slovenije in DS »Kredarica« nadaljevalo tudi v bodoče na obojestransko zadovoljstvo.

Majda Tot-Arvai

KOLEDAR SESTANKOV - ZBOROV DRUŠTVA SLOVENCEV »KREDARICA» V LETU 2003.

I 10. januar: Božične, velikonočne in slovenske narodne pesmi; Izvajalec: Zbor Društva Slovencev »Kredarica».

II 7. februar: Proslava slovenskega kulturnega praznika.

III 7. marec: Predstava »Težave s pospravljanjem» od Toneta Partljiča /ni realizirano v 2002. letu/

IV 4. april: Velika noč

V 9. maj: Letna konferenca; uradni del: letno poročilo in ostalo: Volitve; Zabavni del: veselica, nastop zbora, orkestra in solistov.

VI 6. junij: Prireditev - predstavitev pesnika Otona Župančiča.

VII 5. september: Zbor Društva /program bo dodatno utrjen/

VIII 3. oktober: Prireditev - predstavitev pesnika Simona Gregorčiča.

IX 7. november: Ponovitev predstave »Težave s pospravljanjem» od Toneta Partljiča.

X 5. december: Miklavž

**Vsi sestanki - zbori bodo održani v veliki dvorani
Radniškega doma v Novem Sadu,
Bul. Mihajla Pupina št 24.**

Sestavil: **Dipl. ing. Albert Kužner,**
predsednik Izvršnega odbora

VABILO KAMERNEGA PEVSKEGA ZBORA »KREDARICA»

»V KUP SE SNIDEMO, VINCE PIJEMO IN VESELO ZAPOJEMO»

Kamerni pevski zbor »Kredarica» je organiziral 7. novembra avdicijo za sprejem novih članov. Pevski zbor »Kredarica» je mlad zbor z velikim entuzijazmom in velikimi načrti. Želja jim je, da sodelujejo s pevskeimi zbori v Sloveniji, kakor tudi zbori slovenskih društev v domovini in tujini, poleg rednih samostojnih prireditev. Odziv članov Društva je še vedno nezadosten, posebej mladih.

Pevski zbor »Kredarica» in dirigentka gospodična **Suzana Gros** tudi tokrat vabita vse člane Društva v zbor. Pogoji za sprejem so dobra volja, glas in pozitivna energija.

Vaje so vsak četrtek v Klubu DS »Kredarica», Futoška 12, od 17. do 20. ure. Vse informacije lahko dobite na tel. številki Kluba 611-541 / ob ponedeljkih, sredo in petkih od 15. do 17. ure/ ali na tel. štev. dirigentke gospodične **Gros 064/218 48 73.**

Pevski zbor željno pričakuje nove člane in vabi na druženje s toplimi in lepimi notami slovenskega duha - **»V kup se snidemo, vince pijemo in veselo zapojemo!»**

Zlatica Radisavljević

PRVA OBLETNICA DRUŠTVA SLOVENCEV »PLANIKA» V ZRENJANINU

Šestega novembra je Društvo Slovencev »Planika» iz Zrenjanina praznovalo prvo obletnico svojega obstoja. Na slovesno prireditev je bila povabljena tudi »Kredarica». Iz našega društva sta se prireditve udeležila gospod Toma Krasula in Rajko Marić. Bila sva zelo prisrčno sprejeta. Prireditev se je pričela s himno Slovenije »Zdravljico», ki so jo peli vsi. Bilo je zelo slovesno. Osebnost sem v imenu »Kredarice» pozdravil vse prisotne iz DS »Planika» ter jim kot darilo za novo odprto knjižnico podaril knjigo »Slovensko izseljenstvo». Gospa Anica Sabo je v imenu beograjskega društva »Sava» pozdravila »Planiko». Tudi otroci so imeli svoj del programa v katerem so recitali in peli slovenske ljudske pesmi.

Prireditve so se udeležili predstavniki Veleposlanstva gospa Tatjana Kovačič in gospod Jože Dajčman iz Beograda. Na koncu smo se na pripravljenem koktelu

razveselili in zapeli ob zvokih harmonike. Predvsem bi poudaril, da smo si obljubili lepo druženje tudi v bodoče.

Dipl. pravn. **Rajko Marić**

SILVA STAKIĆ - UČITELJICA SLOVENŠČINE V ŠOLI DOPOLNILNEGA POUKA SLOVENSKEGA JEZIKA IN ČLAN IZVRŠNEGA ODBORA DS »KREDARICA« V NOVEM SADU

Učilnica, hrup... Tu sem srečala gospo Silvo Stakić, učiteljico slovenščine v šoli in referenta za kulturo v Izvršnem odboru Društva Slovencev »Kredarica«, ki nam bo povedala o šoli, o kulturni dejavnosti in še nekaj o sebi. Namen mi je, da Vam jo predstavim.

Bi mi prosim povedali nekaj o sebi?

Rojena sem nekoliko let pred drugo svetovno vojno v Ljubljani kot drugi otrok, bilo nas je troje.

Izhajam iz družine Štajercev, oče Teodor, izdelovalec in oglaševalec klavirjev in mama Cecilija, gospodinja. Kraji bivanja so se spreminjali zaradi posebnosti očetovega poklica, potreboval je večja kulturna središča. Kraji bivanja so bili: Ljubljana, Beograd, Celje in končno Novi Sad.

Solanje je potekalo v slovenščini, nemščini in srbsčini. Podrobnejše razlaganje o okoliščinah življenjskih razmer bi bilo verjetno nepomembno.

Končala sem učiteljske, potem ob delu študirala nemščino in srbsčino ter delala ves delovni čas kot predmetna učiteljica nemščine in srbsčine v Osnovni šoli »Vuk Karadžić« v Novem Sadu od kod sem se upokojila.

Slovenski jezik je moja materinščina. Stiki z mojo rodno Slovenijo potekajo vedno in ljubezen do nje je globoko vsajena v mojem srcu.

Živim v zakonu s soprogom Dejanom, Vojskovičem, ing. poljedelstva sedaj upokojenec, Madžar po mami, Srb po očetu in imava sina Djordja.

Sin Djordje je končal Elektrofakulteto - smer elektronika v Mariboru in odslužil kot slovenski državljani slovensko vojsko.

Zaposlen je kot računalničar - ingénieur v Hermes - softlab-u s sedežem v Ljubljani, sedaj pa v enakem podjetju v Mariboru. Uspešno sodeluje z Evropo, ker se v tem poklicu delo ne more omejiti.

Vsi moji sorodniki, tudi grobovi, se nahajajo v Sloveniji, tako da vse to zelo pogrešam.

Odhajala sem in še vedno večkrat na leto odhajam v Slovenijo.

Vi ste bili prva učiteljica slovenščine v Društvu. Kakšni so Vaši spomini?

Najprej moram povedati, da pripadam Slovincem, organizatorjem Društva, v seznamu številka 13.

Pogumno je bilo pristopiti nacionalnemu društvu v močni nacionalistični euforiji. Odvisno je bilo med kakšnimi ljudmi smo se nahajali, takšna so bila tudi doživljanja. Moje izkušnje so bile precej razburiljive.

Kulturno društvo se mora ukvarjati s kulturo. Kultura se začne z jezikom naroda, ki mu pripadamo. To je bila spodbuda za učenje slovenskega jezika. Potreba za uresničitev teh spodbud me je pospešila, da se kot jezikoslovec z izkušnjami pri delu v redni šoli prijavim za to delo.

Slušatelji so se začeli oglašati za pouk slovenskega jezika, jaz pa za predavatelja.

Kakšne težave so bile v vašem delu?

Nastopile so težave: pripraviti se za pouk, preskrbeti učbenike, prostor...

Pravzaprav, nepedagogi, nelingvisti niti ne morejo vedeti, koliko je to resno delo.

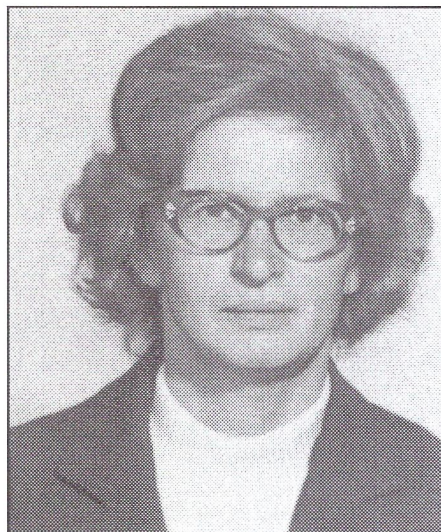
Pravočasno sem bila povabljen na prvi seminar za učitelje slovenskega jezika in kulture v Slovenijo, poleti pa v enomesečno poletno šolo na univerzo v Ljubljano. Izpolnjevala sem svoje znanje in bila

skozi teste preverjena. Od tedaj vsako leto obiskujem seminar.

Povabljen sem bila dvakrat v Ministrstvo za zunanje zadeve na pogovor o pouku slovenskega jezika in kulture v Novem Sadu. Poročilo je bilo, naj s poukom začnem takoj.

Nekaj izkušenj, več znanja in nekoliko knjig sem prinesla s seboj.

Začela sem s poukom v Slovaškem domu »Šafarik«. Ljubeznivo smo bili sprejeti in hvala jim. Veliko hvala gospodoma Ivanu in Albinu Zavrtanik, ker sta nas sprejela v brezplačni podnajem in smo lahko tudi pozimi v toplem, prijetnem okrožju delali.

Na pouk so prihajali Novosadčani, zraven pa tudi Slovenci iz Beočina in Bačke Palanke.

Naredila sem izbiro med knjigami za začetni pouk jezika in se odločila za:

»UČIMO SE SLOVENŠČINO« Martina Križaj-Ortar z zvočnimi zapisi besedil.

Razmnožili smo knjigo in tako so slušatelji sprejeli gradivo za uspešen začetek učenja jezika.

Nadaljevali smo delo v prostoru Društva »Kredarica« in potem veliko hvala Ministrstvu za šolstvo, znanost in šport, še posebej gospe Meliti Šteiner za materialno podporo pri najemu pravega učnega prostora za takšno delo, na Odprti univerzi, Radnička ul. 20, Novi Sad in še za sprejem dveh učiteljic za naraščajoče skupine učencev.

Tako se je začelo ohranjanje dediščine prednikov in še nekateri cilji posameznih slušateljev pouka.

Nam lahko poveste kakšno zanimivost?

Pri poučevanju slušateljev različnih starosti in izobrazbe je vsakokrat polno zanimivosti.

Spomnila sem se.

Pred bombardiranjem 1999 leta sem bila povabljen na seminar slovenskega jezika in kulture v Slovenijo. Ministrstvo za šolstvo je povabilo po seznamu udeležencev dopolnilnega pouka slovenskega jezika v Novem Sadu, po faksu, vse moje učence v Poletno šolo v Slovenijo.

To je po mnenju nekaterih v našem Društvu kot prekršek za mene. Jaz pa v tem dejanju vidim samo humanost in ne prekršek.

Zadnje poletje je Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport zmanjšalo število štipendij za otroke za poletno šolo v Sloveniji. Zavrtna je bila štipendija za najbolj zaslužno učenko. Pozneje pa je bilo po

telefonu urejeno, da jo pripeljem. Žal ni imela vizuma. Nadomestila sem jo z drugim, mladim slušateljem. Tako sem bila spremljevalka dveh otrok v Poletno šolo v Slovenijo.

Kaj bi sporočili članom Društva »Kredarica«?

Članom Društva »Kredarica« sporočam, da razem pravic kot člani, morajo imeti tudi obveznosti in dolžnosti do istega. To pomeni, naj vsak po svoji samozvesti sodeluje pri uresničevanju kulturnih dejanj.

Naj se sliši slovenska pesem iz več slovenskih ust, slovenska glasba, folklor, dramska dejanja... Obnašajte se kot pravi Slovenci in ljubitelji Slovencev, spodbujajte dejansko dejanja Društva in bodite deležni v kateremkoli dejanju, ki vam najbolj ugaja. Dokler delamo bomo imeli Društvo. Zato vam sporočam in vabim, da vsaj malo svojega prostega časa in dobre volje podarite svojemu Društvu.

Šolsko leto poteka, kaj je novega v njem?

Me učiteljice načrtujemo skupaj, menimo se, vzajemno, pomagamo pri uresničevanju gradiva. Pouk poteka po skupinah, slušatelji so razvrščeni po starosti in po znanju. Imamo učni prostor in načrt ter delamo po urniku, ki smo ga skupaj naredile.

Delo mora teči tako, da se obremenjeni slušatelji pri učenju razbremenijo.

V otroških skupinah bomo spodbujali branje slovenske književnosti z vključitvijo v natečaj za bralno značko in vključevanje v čim več kulturnih dejanj. Spodbujali bomo tudi sodelovanje učencev v pisanju in risanju za naš časopis.

Kakšne so kulturne dejavnosti v »Kredarici«?

Kot vrh kulturnega delovanja pojmujejo šolski sistem, časopisno, pisateljsko, likovno in zborovsko dejavnost.

Ena najpomembnejših dejavnosti je slovenski dopolnilni pouk, ker sistematično goji zavest o pripadnosti slovenskemu narodu. Učenci dopolnilnega pouka nastopajo z branjem verzov slovenskih pisateljev na prireditvah.

Kamerni pevski zbor je nastopal na prireditvah. Zdaj se pripravlja za božični koncert, ki bo 27.12. v cerkvi Imena Marijinega v Novem Sadu.

Verjetno nam bo gospa Dragica Bogdanović, ki je bila na seminarju za animatorje v Sloveniji pomagala pri uresničevanju kulturnih programov.

Za pohvalo je delo Uredniškega odbora časopisa trimesčnika »Kredarica«, ki je velik prispevek razvoju kulturnih dejanj v Društvu Slovencev.

Hvaležni smo Veleposlanstvu v Beogradu, ki nam enkrat na mesec pošilja konzularnega predstavnika, da nam uresničuje naše pravice.

V preteklosti duhovne vrednote posameznih članov društva niso dovolj povdarjene. Predlagam, da se ne čakajo samo jubileji.

Vse te dejavnosti in še več novih naj bi bile v službi spodbujanja in ohranjanja slovenstva.

To so zamerki društvenih in kulturne dejavnosti, ki bi se morale v prihodnosti močno razvijati. Če želimo v tem okolju obstati kot Slovenci.

Z lepimi željami za nadaljevanje in uspešno delo in osebno srečo v novem letu, sem se zahvalila gospe Silvi Stakić.

Pogovor vodila: Marija Lovrić

Janko Kersnik

(1852 - 1897)

Pripovednik, publicist in politik se je rodil na Brdu pri Lukovici v piemiško-uradniški družini. Osnovno šolo in gimnazijo je končal v Ljubljani, pravo pa je študiral na Dunaju in v Gradcu. Po opravljenem notarskem izpitu je postal samostojni notar v rojstnem kraju. V političnem življenju je sodeloval kot poslanec v kranjskem dežel-nem zboru, v katerega je bil trikrat izvoljen, ni mu pa uspelo doseči imenovanja za dežel-nega glavarja.

Kersnik je začel pesniti že kot gimnazijec, sprva v nemškem jeziku.

Pisanje pesmi v tujem jeziku je hitro opustil in leta 1866 mu je

Slovenski glasnik objavil prvo pesem Gomila. Objavil je še nekaj pesmi, vendar v pesništvu ni dosegel posebnih uspehov.

Pomembnejši je njegov prispevek pri pisanju feljtonov, ki so se včasih spreminjali že v pripovedno prozo. Obsežnejšega pripovednega dela se je Kersnik lotil z romanom Na Žerinjah in z nadaljevanjem

Jurčičevih Rokovnjačev. Njegova prava ustvarjalna doba se je začela z objavljanjem kratkih pripovedi iz cikla Kmetske slike, realistično naravnanih zgodb o družbeno in moralno načeti podobi kmeta, v katerih je počasi kopnela "tančica idealizma", ki se ji Kersnik ni nikoli povsem odrekel. Avtorjev prehod od romantike k realizmu je prikazan tudi v romanih Ciklami in

Agitator ter povesti Jara

gospoda. Vsa dela kritično upodablja jo takratno slovensko meščansko družbo, v kateri se narodnopolitični boj spreminja v boj za moč in položaj posameznika.

Kersnik je utrdil in razširil temelje, ki jih je

slovenskemu pripovedništvu ustvaril Josip Jurčič. S svojo dolgo prozo je utrdil model meščanskega romana in v slovenski literaturi spodbudil nadaljnji razvoj pripovedništva. Enako pomemben je njegov delež v kratki prozi, ki se je s Kersnikovimi slikami utrdila in izpopnila.

(Bilten »Poštne znamke«, št.39/2002. Pošta Slovenije)

Spomini gospoda Jožeta Kersnika

V DS »Kredarica«, je med okoli 500 člani, 5 članov iz družine Kersnik. a direktni potomci slavnega Slovenca Janka Kersnika so: vnuk Jože (1929), njegov sin Miša (1955) in Mišine hčeri Dunja (1981) in Marina (1982). Članica DS »Kredarica« je tudi Mišina žena Vladica. Najstarejši od njih **Jože Kersnik** nam je o znanem dedu povedal naslednje:

-Ne spominjam se starega očeta. a mi je oče povedal nekaj stvari o njem.

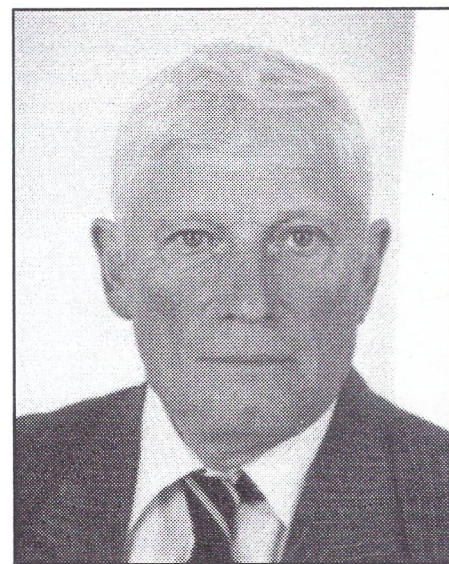
Janko Kersnik je bil intelektualce (notar),

velik pisatelj, družbeni delavec in dober posestnik (kmet). Bil je realist, čeprav je potekal iz plemiške družine. Pri pisanju svojih del ni obravnaval samo bogate, ampak tudi njihove hlapce in služkinje, kako so delali od jutra do večera in se borili za svoj obstanek. Videl je, kako bogati od nedela in dobrega življenja izkoriščajo nižji sloj naroda.

Janko je bil dober posestnik, njegovo bogatstvo je bilo veliko. Največje njegovo bogatstvo so bili gozdovi in je trgoval z lesom. Ukvarjal se je

tudi s poljedelstvom in sadjarstvom. Imel je plantaže jabolk in hrušk. Na reki Radenji je imel mlin in žago za rezanje lesa. Izdelovali so sode, zato je potreboval veliko hlapcev in furmanov. Rezani les in sode so furmani vozili po vsej Sloveniji, celo do Trsta in Graza. Tudi svojo lastno pošto je imel, ki je še danes v funkciji.

Okrog Graščine na Brdu pri Lukovici, kjer je bil Janko rojen, ni prebival nihče. Janko je dal zgraditi šolo, cerkev s farošem in dom za kulturne prireditve ter ceste do okolnih vasi. Brdo pri Lukovici je tako postalo kulturno središče za okolico. Ljudje so prihajali k maši, otroci v šolo, v domu pa so se organizirale razne kulturne prireditve. Največja prireditev je bila vsako leto za sv. Miklavža. Sedaj je Dom premeščen v Lukovico in nosi ime po Janku.

Jože Kersnik

Oče mi je še pripovedoval, da se je od jabolk in hrušk skuhalo žganje in stiskal mošt, ki se je pil na dvoru.

Jankova familija je bila velika, vendar so uspeli, da ostane imetek celovit. Imetje je nasledil najstarejši Jankov sin, moj stric Tone. Tudi on se je trudil, da je posestvo z Gradom obstalo. V sobah, kjer je Janko pisal, so napravili muzej. Tu je bilo razstavljeno tudi orožje, eksponati, njegova dela in darila, ki so mu jih podarili prijatelji in znanci. Bil je tudi dober lovec in ribolovec.

Na njegov rojstni dan se pred graščino vsako leto zbere veliko ljudi iz bližnje in daljne okolice, iz cele Slovenije, celo iz Nemčije, na spomin nanj in na vse, kar je Janko dal in zapisal za bodoči naraščaj.

Moram vam napisati tudi to, da je bil moj stric Tone, leta 1941., ko so Slovenijo okupirali Nemci, z družino izseljen v Srbijo. V Graščino so se vselili Nemci. Tu je bila njihova postojanka vse do leta 1943, ko so jo zapustili. Za Nemci so prišli partizani, ki so Graščino požgali. Graščina je pogorela in zraven tudi Jankova dela (knjižnica) in ves Jankov muzej. Lansko leto je obnovljen tisti del Graščine, kjer je Janko rojen. Pred Gradom pa so postavili spomenik v spomin Janku Kersniku.

Priredila:
Zlatica Radisavljevič

SREDNJEVEŠKE PRIDIGE IN BALADE

Avtor: Janez Menart; scenarij: Vinko Moderndorfer; vodja projekta: Slavko Cerjak

V organizaciji Slovenske izseljenske matice je za člane Društva Slovencev »Kredarica« v Novem Sadu, 26. oktobra 2002. leta v Radniškem domu održana predstava v koprodukciji učencev Gimnazije, Ekonomske in trgovske šole iz Brežic in Satiričnega gledališča Cerjak. Avtor predstave SREDNJEVEŠKE PRIDIGE IN BALADE je znani slovens-

nastopom. V tej moderni izvedbi Menartove »Srednjeveške pridige in balade« so izvajalci naredili vtis močnih, mladostno vigranih in kreativnih. K temu je vsekakor pripomogla moderna scena, kostumi in glasba. Hvala jim za prekrasno doživetje, ki so nam ga priredili!

Iz kratke obrazložitve Vinka Moderndorferja uprizoritvenega koncepta

»SREDNJEVEŠKE PRIDIGE IN BALADE niso samo vrhunska poezija, so tudi zelo hvaležno pisanje, ki kar kliče po scenski realizaciji...

Gledališki dogodek, ki se nam obeta, je prava prav

nekakšna novost v slovenskem gledališkem snovanju. V sebi bo združil vrhunsko poezijo našega največjega sodobnega pesnika Janeza Menarta z

ki pesnik Janez Menart, scenarij je napisal Vinko Moderndorfer, vodja projekta pa je dramski igralec Mestnega gledališča ljubljanskega Slavko Cerjak.

V predstavi so igrali in peli: **Urška Pavlenč, Urška Kotar, Ana Veselič, Špela Pfaifer, Sara Berkovič, Tina**

Tomazič, Maja Križnik, Ana Golobič, Simon Šubic in Klemen Slakonja. Sara Berkovič igra tudi violino, Simon Šubic pa kitaro.

Kaj reči o predstavi? Za nas, ki nimamo tako pogostih priložnosti gledati predstave v slovenščini je bil problem spremljanja teksta, vendar so nam to nadomestili člani programa s svojim nadarjenim

dinamiko hitre, intenzivne, ambientalne predstave.

Obeta nam se gledališko slikovit sprehod skozi zgodbe slovenskega srednjega veka, skozi različne zgodovinske ambiente naših krajev, kjer je spomin na romantične pohode samotnih viteзов in na skrivnosti zapuščenih gradov, še vedno živ in vznemirljiv.

POZDRAVNE BESEDE

Gospod **Franc Cevc**, predsednik DS »Kredarica« je pozdravil goste iz Slovenije in izvajalce programa, kakor tudi vse prisotne člane našega Društva.

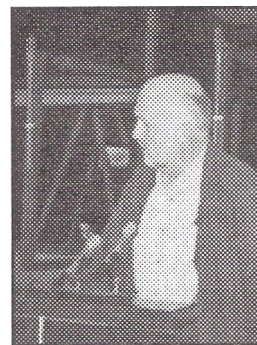
Ispred Slovenske izseljenske matice nas je pozdravil naš stari znanec, gospod **Janez Rogelj**. Izrazil je veliko zadovoljstvo, ker je zopet v Vojvodini in v Novem Sadu, ki je kakor sam pravi pojem intelektualne širine. Glede na to je bil mnenja, da je prigodno prav pred tako publiko izvesti »Srednjeveške pridige in balade«, ki je napisana v moderni /knjižni/ slovenščini.

Gospod Rogelj se je zelo pohvalno izrazil o našem Biltenu »Kredarica«. Poudaril je, da je bil prijetno presenečen, ko je videl Bilten in omenil, da so časopisi, ki so jih izdajali Slovenci v tujini prenehali z izdajo.

Oddal je priznanje celotnemu vodstvu Društva Slovencev »Kredarica« za delo in aktivnosti. Posebej je omenil prispevek gospoda Franca Mihevca, ki je bil idejni tvorec Društva Slovencev v Novem Sadu v času, ko je bilo treba imeti za tako stvar veliko poguma. Po besedah gospoda Roglja so delo in aktivnosti DS »Kredarica« spodbudili, da se je začelo tudi v drugih krajih Jugoslavije z ustanavljanjem društev Slovencev.

Gospod **Slavko Cerjak**, dramski umetnik iz Ljubljane in vodja projekta »Srednjeveške pridige in balade«, je izrazil radost zaradi velikega zanimanja Slovencev izven Slovenije za kulturna dogajanja v Sloveniji. Poudaril je, da je ta predstava narejena po tekstu največjega živega slovenskega pesnika Janeza Menarta, ki je zelo zahteven a razumevajoč hkrati pa se v njegovih verzih vedno skriva tudi iskrica humorja.

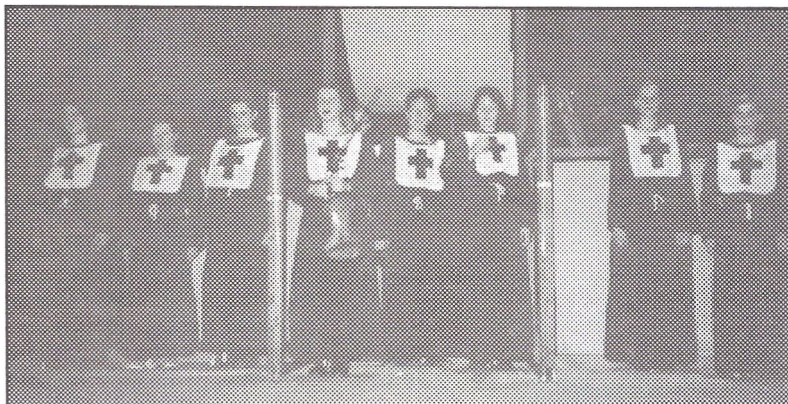
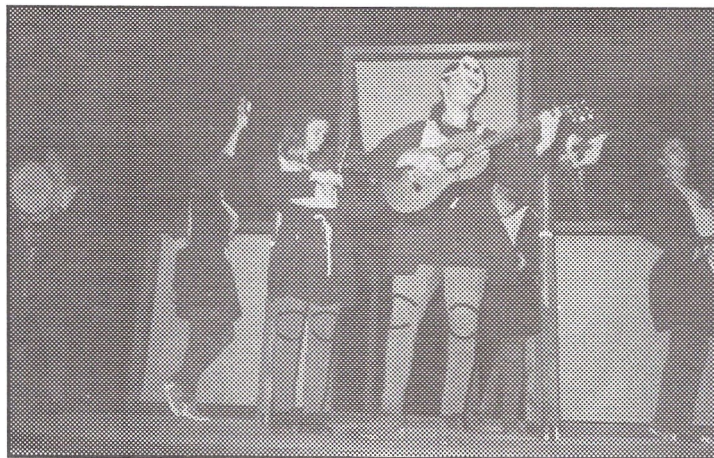
Priredila:
Zlatica Radisavljević

**Janez
Rogelj**

**Slavko
Cerjak**

JANEZ MENART (1929 / Maribor)

Rodil se je v Mariboru, v Ljubljani končal gimnazijo in diplomiral iz slovenskega jezika in književnosti ter primerjalne književnosti na filozofski fakulteti. Sodi med najbolj brane sodobne

ki je bolj v dodelani obliki osnovna značilnost pesnikovega kasnejšega ustvarjanja (Balada o pivskem bratu). Pesmi so izrazno jasne, urejene v kitice in verze.

Številne pesmi prve Menartove samostojne pesniške zbirke

Prva jesen še vedno izražajo nasprotje med sanjami in resničnostjo, tudi ljubezenske pesmi so podvržene temu nesoglasju, čustvovanje pa je večkrat prekinjeno z ironijo in cinizmom. Najzanimivejši cikel te zbirke obsega pesmi z vojno tematiko, ki sodijo med najkrajše, a najbolj učinkovite balade slovenske lirike (Talci, Padli gverilci, Vojno sodišče).

V naslednji zbirki Časopisni stih se je Menart docela usmeril k vsakdanji življenjski resničnosti. Menart-poet je v teh pesmih združen z življensko vsakdanjostjo, noče samote, noče se umakniti v brezkončne višave zvezd.

Vse v meni pravi: nočem!

Nočem božanske lepote

zaprte v svetniški hram.

Nočem samote.

...

Hočem na hrupna središča cest,
v čelo ljudi in otrok...

(Hočem)

Naslednja pesniška zbirka so Semaforji mladosti, ki vsebuje izbor dotedanje Menartove poezije in nekaj novih besedil. Posamezne cikle, ki so poimenovani po barvah na semaforju, prekinjajo šaljivi, ironični in sarkastični epigrami.

Pesmi v knjigi Srednjeveške balade oživljajo čas slovenskega kmečkega upora leta 1515, prežete so z duhovitostjo in ironijo, izražajo pa tudi zaskrbljenost za usodo sodobnega človeka. Pesnik je uporabil za svoje izpovedi ustrezen arhaičen slog in jezik, ki je dovršeno izoblikovan in jasen.

Pesniška zbirka Pod kužnim znamenjem vsebuje Menartove pesmi zadnjih deset let. Pesnik se v njih odziva sodobnemu človeku, izraža njegove osebne stike, bolečine in dvome. Pesnikovo čustvovanje je iskreno in možato, čeprav ga včasih izraža z zajedljivo ironijo in prizanesljivim posmehom.

Janez Menart je med sodobnimi slovenskimi pesniki najbolj temperamenten in duhovit; njegova realistična lirika ima najširši krog bralcev, njegove pesmi pa so prevedene v makedonščino, nemščino, italijanščino, poljščino in francoščino.

Pomembni so Menartovi prevodi iz francoščine, angleščine, ruščine in srbohrvaščine.

Priredila: Angelca Arandjelović

slovenske pesnike. Nekaj časa je bil vodja lutkovnega oddelka pri Triglav filmu, nato je živel kot svoboden umetnik, nato pa je vse do upokojitve bil urednik pri RTV Ljubljana.

Menartove pesmi v zbirki Pesmi štirih izražajo neskladnost med lepimi sanjami v mladosti in nelepo resničnostjo, potrjujejo pa tudi pesnikovo trdno povezanost s to resničnostjo (Stance, Izgubljeni deček, Balada o radiu). V njih se že pojavlja pesnikov obsejanski humor,

Jesen, že slutim te

Jesen, že slutim te. - Molče, potihno prihajaš preko severnih gora,
buditeljica sanjivih nagibov,
nosilka neprebranih knjig srca.

Že vidim te: skozi parke veter brije
in nosi glas ljubezenskih obljub
in val prahu osamljencu zakrije
napol skrivaj ukradeni poljub.

Že slišim te: V bolestem šepetanju,
ki šepeta o vsem, kar je bilo:
o davnih, starih dneh in o življenju,
ki skoraj mi sklonilo je glavo.

Že sanjam te: Poti v meglo odete;
pod oknom sivo, žalostno drevo;
na mizi list, ogorek cigarete;
med prsti v molk zamaknjeno pero

Jesen, že slutim te. Molče, potihno
hitiš zavita v pajčolan meglen...
Pozdravljena, boginja vseh navdihov!
Pozdravljena, zasanjana jesen!

Ljubezen moja je

Ljubezen moja je
kot bled, plašljiv otrok,
kakor tepen otrok
ljubezen moja je.

Nekoč pa vendar bo
vsa druga, kot je zdaj,
kot razcveteni maj
ljubezen moja bo.

In stihih bolečin
in žaljenih dobrot
tedaj utro si pot
do tujih bolečin.

In v srcih šel bom v svet
kot dobra bit ljudi,
kot dobra vest ljudi
bom v sto smeri šel v svet.

In ko bo najbolj tih
najbolj tenak dvospev,
ljubimec vanj bo vplel
moj polotočni stih.

In mehki njen poljub,
njegov mehak objem,
bo tudi moj objem,
bo tudi moj poljub.

In zmerom lep in mlad
brez konca snubil bom,
brez konca ljubljjen bom,
ves svež in lep in mlad.

Pa naj ljubezen je
kot bled, plašljiv otrok,
kakor tepen otrok,
ljubezen vendar je.

Tristan in Izolda

Ta pravljica je stara tisoč let.
Resnična je, zgodila pa se ni.
In vendar dogodi se spet in spet,
in vse, kar ni bilo, spet zaživi.

Nikoli nisva se tako združila,
kot se navadni združijo ljudje;
in vendar vsak pri sebi dobro ve,
da sva se drug za drugega rodila.

Bilo nas mnogo je, ki smo s teboj
prepletali si svoje prve sanje;
in mnogo jih bilo je pred menoj,
a pozabili nate so, ti nanje.

No, jaz spreminjam videz, bistva ne.
zdaj ščip, zdaj krajec in zdaj mlaj,
kot mesec, ki brez konca v krogu gre,
tako brez konca hodim jaz nazaj.

In čutim, da te ljubosumje žge,
da nehoti skrivaj me zase snubiš;
a če bi vprašal te: »Me ljubiš?«
bi pomolčala in mi rekla: »Ne...«

In iz strahu, da mi ne bi odrekla,
ne vprašam in le kot otrok strmim
v izložbo, ki me vabi, in želim
razbiti tanko, hladno steno stekla.

A vem: nikdar ne bomo jo zdrobili:
saj bil bi kakor plug, ki vodo orje,
kot mesec, ki ob plimi dviga morje,
a ga ne dvigne k sebi, kljub vsej sili.

Le gledam te. In drag mi je ta čas...
Ko v tvojih čistih vodah se nazrem

ŠE GE IN NAVADE SLOVENCEV

PRAZNIKI JESEN, ZIMA

Po prazniku **Marijinega rojstva** ali **Mali maši** je v deželo prišla jesen. Od septembarskih svetnikov je bil med našimi predniki morda najbolj čaščen **nadangel Mihael (29. september)**, neprekosljiv varuh vere, ki mu je pri nas posvečeno kar lepo število cerkva.

Stari zapis pravi, da ni lepšega dela na kmetih, kot je **žetev pšenice, košnja mrve in trgatav jeseni**. O pomenu trgatve govori že izraz vinotok, ki je slovensko ime za mesec oktober. Čeprav se običaj ob trgatvi v posameznih vinorodnih pokrajinah po Sloveniji nekoliko razlikujejo, je vsem skupno, da na ta dan delo pridnih rok spremljajo obložene mize, zvrhani kozarci in židana volja.

Ko so iz sadovnjakov in polj pospravljeni plodovi, se življenje umiri in misli vse bolj lihte k rajnim sorodnikom ter znancem, saj se bliža praznik **Vseh svetih (1. november)**. Čeprav je ta praznik po svoji vsebini praznik zmagovalstva in veselja nad množico pravičnih v božji slavi, ga vendar prekriva otožna misel na rajne, duše v vicah, ki se jih spominjamo naslednji dan (2. november).

Že koncem prejšnjega stoletja je bila razširjena navada na Vse svete okrasiti grobove svojcev, na njih prižgati sveče in se nato zbrati k molitvi rožnega venca za dušni pokoj rajnih ter tako gojiti povezanost z njimi. Novejšega izvora pa je **Dan reformacije (31. oktober)**, praznik slovenskih evangeličanov, ki živijo povečini v Prekmurju.

O tem kako naš narod čišla zlahtno kapljico govori še en praznik, **Martinovo (11. november)**, ko naj bi se po starem izročilu mošt spremenil v vino. Seveda je tak dogodek potrebno primerno proslaviti z obredom imenovanim martinovanje. Sicer pa, kdo še ni slišal za Martinovo gos, mlince, mlado vino in razigrano družbo?!

Sv. Miklavž (6. december), škofa Male Azije, se že od nekdaj drži prav poseben sloves. O njegovi dobroti ter čudodelnosti je verno ljudstvo tekom

stoletij spletlo vrsto zgodb in legend, do današnjih dni pa se je ohranila navada obdarovanja »pridnih

otrok na predvečer praznika. O priljubljenosti

Sv. Miklavža (Nikolaj) govori tudi podatek, da mu je na Slovenskem od vseh svetnikov posvečeno največ cerkva.

Med vidnejše adventne svetnike spada še sv. Lucija (13. december) in apostol Tomaž (21. december).

Advent je bil za naše prednike predvsem čas tihega pričakovanja in priprave na rojstvo Božjega sina, medtem,

ko je danes to vse bolj čas mrzličnih nakupov in naglice.

Od zunanjih znamenj, ki so spremljala **Božič (25. december)**, so tudi danes nepogrešljivi: zimzeleno zelenje, božično drevo, božične pesmi in jedi ter seveda jaslice. Koliko ustvarjalnosti in ljubezni

se skriva v postavljanju jaslic, ki nam pomagajo doživeti toplino betlehemskega dogodka! Na sveti večer (24. decembra) se družinski člani odpravijo k polnočnici v bližnjo cerkev, pogosto pa tudi, z baklami v rokah, v bolj oddaljene, višje ležeče podružnice, kar daje prazniku dodaten čar.

Na **Štefanovo (26. december)**, ko spomin na prvega mučenca spremljajo blagoslovi konj, praznujemo Slovenci tudi **Dan samostojnosti**, ko smo se pred 12. leti na referendumu odločili za samostojno državo.

God sv. Janeza Evangelista (27. december) so naši predniki praznovali tako, da so v cerkev prinašali vino, ki ga je duhovnik nato blagoslovil. Nekdaj se slovo starega leta na **Silvestrovo (31. december)**, in prihod novega (1. januar) ni kaj posebej praznovalo, je pa ljudsko izročilo spet bolj bogato ob prazniku Sv. Treh kraljev (6. januar) imenovanem tudi Epifanija ali Gospodovo razglašenje. Še danes na podbojih mnogih hišnih vrat opazimo napis, npr.: 20+G+M+B+02, ki pove letnico novega leta ter začetnice svetih treh kraljev: Gašper, Miha, Boltežar, in sporoča, da so v hiši opravili blagoslov doma. Ponekod se je ohranilo tudi koledovanje, ko hodi mladina, oblečena v svete tri kralje z zvezdo v roki, od hiše do hiše ob prepevanju koledniških pesmi. Njihovo dobro voljo po hišni gospodarji in gospodinje radi nagradijo s pecivom, sadjem, suhim mesom in denarjem. In tako je sklenjen prelepi božični čas...

Pripravila: **Angelca Arandjelović**

»Zemlja rodila trtice, trtice,
trta rodila grozdka dva...«
Ljudska

Kar nekaj znanih svetnikov se še zvrsti v ta mesec (apostola Luka in Andrej, sv. Katarina), ko se s praznikom Kristusa kralja poslovimo od starega cerkvenega leta in vstopimo v adventni čas, ki nas pripravlja na vesel dogodek **Gospodovega rojstva**.

Recepti slovenske kuhinje

OCVIRKOVKA ALI ŠPEHOVKA

Zamesimo testo kot za potico, le da lahko vzamemo manj jajc. Testo razvaljamo, ga premažemo z raztopljen mastjo in potresemo z domačimi, nekoliko nasekljanimi ocvirki. Odišavimo lahko s klinčki. (Klinčke stolčemo, in da jih laže potresemo, jih pomešamo z nekaj žlicami drobtin). Ocvirkovka bo še boljša, če testo namesto z raztopljen mastjo namažemo z umešanim maslom, ki smo mu dodali nekaj rumenjakov. Ocvirkovko lahko jemo toplo. Ponekod jo tudi potresejo s sladkorjem.

Nadev za špehovko pa je tak: prekajeno slanino narežemo na kocke, jo v kozici na pol prepražimo in dodamo stepena jajca. (Soliti po navadi ni treba). Tako smo dobili jajčno jed s slanino. Dodamo še sesekljane petrišilja in drobno narezanega drobnjaka, raztresemo nadev po razvaljanem testu in testo zvijemo. Preložimo v namazan pekač ali model, pustimo, da vzhaja in nato spečemo. Ponudimo še toplo.

Pripravila:
Angelca Arandjelović

Bilten »Kredarica«. Izhaja tromesečno. Uredniški odbor: Zlatica Radisavljević, urednik, Marija Lovrić, Rajko Marić, Angela Arandjelović in Albert Kužner, člani. Lektor: Danijela Janković. Priprava tiska: Ljubomir Rakić. Tisk: SZR »MIVA« Veternik. Tiraž: 250 izvodov. Izvod brezplačen. Naslov uredništva: Društvo Slovencev »Kredarica«, 21000 Novi Sad, Futoška 12. Telefon: 611-541. WWW.KREDAARICA.S5.COM.